

LÄSKUNNIGHET – SINNETS SUPERKRAFT

J LÄS RÖ REL SEN

**RIKTLINJER FÖR
UTVECKLANDET AV BARNES OCH
UNGAS LÄSKUNNIGHET**

Läs- kunnighet ger en riktning i livet

En mångsidig läskunnighet är grunden för allt lärande. Läskunnighet är nyckeln till självkännedom, till att hitta sina starka sidor samt till att utveckla sin kreativitet och sociala kompetens. Den ligger till grund för vår förmåga att utveckla oss själva och aktivt delta i samhället. Läskunnighet är sinnets superkraft.

I vardagen möter vi texter i allt fler former. Ny teknologi gör att vardagen, arbetet och oundvikligen också sättet att läsa förändras. Begreppet läskunnighet har blivit mera omfattande och numera talar man om multilitteracitet. Det innebär att man kan tolka och kritiskt bedöma det man läst, samt att kunna leva sig in i det man läser. Multilitteracitet innebär också att man kan producera olika texter. Det handlar om att kunna ta till sig och förmedla information, att identifiera känslor och att förstå hur språket används samt olika språkliga sammanhang.

Finland har sedan början av årtusendet legat i topp vad gäller undersökningar som mäter läskunnighet. Finländska unga utmärker sig med sin höga kunskapsnivå inom alla elevgrupper. Antalet elever med svaga läsfärdigheter har ändå ökat och antalet elever med utmärkta färdigheter är färre. Hos personer under 25 år är nivån på läskunnigheten lägre än för drygt tio år sedan.

Från läskunnighets- forum till läsrörelse

För att hitta lösningar och råda bot på det dalande läsintresset tillsatte undervisnings- och kulturministeriet ett nationellt läskunnighetsforum under hösten 2017. Ett brett spektrum av sakkunniga inom läskunnighet har deltagit i forumet.

Vi arbetar tillsammans för läskunnigheten och läslusten genom att skapa möjligheter för läsning över förvaltnings- och branschgränserna.

Utgångspunkten är i barnens och de ungas eget engagemang. Men för att väcka och stödja läslusten hos dem är det viktigt att vi alla som finns i deras vardag också samarbetar kring läsintresset.

Läsrörelsen är en gemensam angelägenhet.

Sanni Grahn-Laasonen, undervisningsminister

Juha Itkonen, författare, ordförande för Läskunnighetsforumet

Riktlinjer för utvecklandet av barns och ungas läskunnighet och läsintresse

Vi inspirerar barn och unga till att läsa

Läskunnighet är grunden för allt lärande. Barns och ungas intresse för att läsa har minskat. Läsandet bör inkluderas i barns och ungas föränderliga vardag, i småbarnspedagogiken, i skolan och i fritiden.

Litteratur och texter i olika former förs in i vardagen via olika plattformar

Vi utvecklar tillgängliga digitala tjänster för läsning och skrivning.

Läsning som ger delaktighet och gemenskap

Vi erbjuder modeller och plattformar för läsning som ger delaktighet och gemenskap. Vi uppmuntrar till diskussioner, till att vara kritisk, till att tolka texten och till att ta ställning på basis av det man läst.

Mer multimodala texter

Vi beaktar olika läsares behov och utnyttjar multimodala texter då vi läser. Vi förbättrar tillgången till mångsidiga texter, till texter via olika kanaler och till lättlästa texter.

Läsande förebilder

Vi uppmuntrar personer som barn och unga ser som sina förebilder att berätta om sina läsvanor och vad läsandet betyder för dem.

Läsupplevelserna främjar läsandet

Genom försök och olika metoder som skapar delaktighet skapar vi läsupplevelser som främjar läslusten. Vi hittar nya sätt att dela läsupplevelser med varandra.

Läsaren kan också skriva

Vi uppmuntrar barn och unga att själva skapa berättelser, skriva texter och att dela dem med andra.

Uppväxtgemenskaper stöder läsandet

Familjen, kompisarna och fritidsaktiviteterna har precis som skolan och småbarnspedagogiken en stor inverkan på barns och ungas läsande och på hur läskunnigheten utvecklas.

Mångsidig läsning ska bli en del av den tidiga barndomen
Vi möjliggör mångsidiga läsupplevelser redan i småbarnsåldern.

Information till familjer om vikten av att läsa
Vi handleder, stödjer, erbjuder information samt producerar material som stödjer läslusten och en dialog kring språk och litteratur.

Fritidssektorn aktivt med
Vi inbjuder aktörer i fritidssektorn att aktivt samarbeta med hemmet, skolan och biblioteken för att främja läslusten. Vi utnyttjar barns och ungas egna intressen samt förebilder för att uppmuntra till att läsa.

Satsa på ordkonst
Vi satsar mer på ordkonstens betydelse i hobbyverksamhet samt i samband med skoldagen.

Verksamhetskulturen i skolorna och läroanstalterna främjar multilitteracitet
Vi stödjer språklig medvetenhet och utvecklandet av multilitteracitet i undervisningen. Vi stöder ämnesövergripande undervisning som främjar multilitteracitet och samarbete med samfund och aktörer utanför skolan.

Vi satsar på kompetens och tätare samarbete

Grundutbildningen för personer som arbetar med barn och unga erbjuder en bra kompetensgrund och de som arbetar inom området är motiverade. Att stärka läslusten och läskunnigheten kräver systematiskt och mångprofessionellt samarbete, att man kontinuerligt utvecklar sin kompetens samt att man skapar uppväxtgemenskaper.

Mer satsningar på multilitteracitet i utbildningen för vuxna som arbetar med barn och unga
Inom grundutbildningen och fortbildningen för personer som arbetar med barn och unga satsar man på kunskaper i multilitteracitet som baserar sig på ett vidgat textbegrepp samt på utvärdering.

Satsningar på språklig och kulturell medvetenhet
Vi stöder vuxna som arbetar med barn och unga i att förstå betydelsen av språk och multilitteracitet i barns och ungas utveckling.

Mångsidigare undervisningsmetoder för läs- och skrivkunnighet
Vi utvecklar olika metoder och praxis som stöder läs- och skrivkunnigheten, så som ordkonst och drama.

Att känna igen och stöda olika former av lärande
Vi stöder vuxna som arbetar med barn och unga att med tillräckliga resurser kunna identifiera olika sätt att lära sig saker, olika sätt att läsa och läsningsrelaterade problem.

Vi stödjer olika språkgrupper

Vi stödjer barns och ungas flerspråkighet och erbjuder möjligheter för läsning och möjligheter att diskutera om det lästa på olika språk.

Vi tryggar barnets språkliga utveckling och fortsatta läslust i olika åldrar

Vi stödjer barnets språkliga utveckling och läsintresse över viktiga övergångsperioder, från småbarnspedagogiken till grundskolan, från de lägre årskurserna till de högre och från grundskolan till andra stadiet.

Samarbete inom bildningsväsendet

Vi arbetar för ett tätare, mer planmässigt och lokalt samarbete mellan biblioteken, småbarnspedagogiken, skolan, läroanstalterna samt ungdoms-, idrotts- och kulturverksamheten.

Biblioteken och andra öppna lärmiljöer

Vi stödjer småbarnspedagogikens, läroanstalternas och skolornas möjligheter att utvidga lärmiljöerna genom att utnyttja bibliotekens, museernas och andra aktörers fysiska och digitala tjänster.

Vi skapar strukturer som främjar läsandet

Utmärkt läskunnighet är finländarnas stolthet och nyckeln till framgång i framtiden. Att förbättra läskunnigheten och främja läsintresset i en verksamhetsmiljö som snabbt förändras förutsätter ett engagemang på lång sikt, som sträcker sig över regeringsperioderna, samt systematisk handledning och systematiskt stöd.

Utveckling som baserar sig på forskningsdata

Vi samlar systematiskt forskningsdata och utnyttjar den som stöd för barns och ungas läsande.

Utveckla statsunderstödssystemet

Vi utvecklar statsunderstödssystemet så att det möjliggör tvärsektoriella samprojekt.

Riksomfattande utveckling av bibliotekstjänster som främjar läsande

Ett allmänt bibliotek får i specialuppgift att utveckla bibliotekstjänster som främjar barns och ungas läslust och läskunnighet. Vi utvecklar bibliotekens samarbetsmodeller tillsammans med småbarnspedagogiken, skolorna och läroanstalterna.

Vi stödjer ledarskapet

Vi stödjer ett ledarskap som går in för att skapa samhörighet och väcker läslust.

Vi säkerställer att riktlinjerna verkställs och följs upp

Vi tillsätter en samordnare och en referensgrupp. Referensgruppen rapporterar årligen till undervisnings- och kulturministeriet om hur verkställandet framskrider.

Varför är det viktigt att utveckla läskunnigheten?

► Bildning

Läsningen är en förutsättning för bildning.

► Jämlikhet

Läskunnighet är en förutsättning för ett jämlikt samhälle.

► Velfärd

Läskunnigheten ger velfärd.

Att kunna läsa är nödvändigt, men också en glädje.

 Att kunna läsa är
nödvändigt,
men också en glädje.

—Juha Itkonen

#läsrörelsen
lukuliike.fi

Undervisnings-
och kultur-
ministeriet

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Läskunnighetsforumet
2017–2018